

VÝPRAVA ZA ŘEKOU

MAPOVÁNÍ V TERÉNU

V této aktivitě opustíme počítač a s přichystanými mapami se konečně vypravíte do terénu. Během badatelské aktivity se zaměříte na vybranou řeku ve svém okolí a provedete její terénní průzkum. Když stejnou činnost provádějí odborníci, v popisu práce mají napsáno, že monitorují hydromorfologické charakteristiky toků. My můžeme říct úplně obyčejně, že prozkoumáme řeku — její koryto, dno a břehy. Zkoumání nás přivede k posouzení ekologického stavu jednoho z úseků našeho vodního toku.

Pokud jste snad aktivitu ještě nerealizovali, vraťte se k ní!

1 Připravte si podklady pro mapování

Připomeňte si zjištění, ke kterým jste dospěli během aktivity s názvem [Zkoumejte řeku pomocí dat](#). Budete-li zkoumat stejný úsek řeky, pak jste v zásadě připraveni. Před cestou si připomeňte, jak dané místo vypadá. Využijte [Ortofoto České republiky](#), jež spravuje Český úřad zeměměřický a katastrální: <https://ags.cuzk.cz/geoprohlizec/> Máte-li možnost barevného tisku, vytiskněte si s sebou alespoň jednu mapu, do níž pak můžete zakreslovat zajímavá zjištění. Dále si vytiskněte mapovací formulář, do nějž budete v terénu zaznamenávat zjištěné informace.

2 Práce v terénu

Přímo v terénu vyberte úsek vodního toku, který bude vaším hlavním stanovištěm. Do formuláře zaznamenejte svou polohu pomocí GPS. A dejte se do průzkumu! K záznamu zjištění využijte jak formulář, tak také mapu nebo zápisník. Zaznamenejte vše, co považujete za důležité. Nezapomeňte řeku zdokumentovat také pomocí fotografií!

3 Uspořádejte ve třídě konferenci. Můžete pozvat hosty!

Po návratu z terénu uspořádejte setkání, na němž budete i s ostatními spolužáky prezentovat svá zjištění. Připravte si krátký referát a seznamte ostatní s tím, co jste zjistili. Promítněte také fotografie a proveďte shrnutí. Jak hodnotíte ekologický stav vašeho vodního toku? Jakou měrou je člověkem regulován? Zkoumaný tok můžete porovnat s řekou Bečvou, již nám představila videa na naší minisite [Kolik podob má řeka](#).

Vyzkoušejte si práci výzkumníka v terénu!

Důležité upozornění!

Při zkoumání není potřeba chodit do vody. Vystačíte si s pozorováním. Dno můžete ohledat obyčejným klackem. Do řeky raději nevstupujte, ani pokud jste dobří plavci. Bez dospělých se nevydávejte na nebezpečná místa!

MAPOVACÍ FORMULÁŘ

Název toku a místo
mapování (GPS):

Jméno mapovatele:

Datum a čas:

Jaký tvar má údolí, jímž vodní tok protéká?

Podobá se spíše písmenu V, U, anebo je výrazně nepravidelný? Nebo je zcela plochý? Zaškrtněte.

Jak vypadá trasa vodního toku na daném místě? Tok je:

divoký	x	klidný	rozvětvený	x	bez ramen	tok meandruje	x	je spíše přímý
☐		☐	☐		☐	☐		☐

Jak vypadá koryto?

šířka je na celém úseku přibližně stejná	☐	x	má proměnlivou šířku	☐
je široké	☐	x	je úzké	☐
Dokážete pomoci mobilu nebo jinak určit šířku koryta v metrech?	☐			

Co lze zjistit o hloubce?

hloubka se zdá všude přibližně stejná	☐	x	nacházíme různě hluboká místa (včetně mělčin)	☐
---------------------------------------	--------------------------	---	---	--------------------------

**Jak je tvořené dno?
Lze vysledovat, zda bylo uměle upraveno?**

pevné dno	☐	x	měkké dno	☐
-----------	--------------------------	---	-----------	--------------------------

Zaškrtněte případné známky umělých úprav:

☐	☐	☐	☐	☐	☐
bez známek úprav	kamenná dlažba	navezené kameny	beton	trubka	jiné zakrytí toku

Dno je tvořeno:

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
skalním podložím	velkými balvany	kameny nebo štěrkem	pískem	bahnem, rašelinou, jílem	umělým substrátem	pozorováním nelze zjistit

Je v řece mrtvé dřevo?

ano ne

Lze na úseku vysledovat nějaké zvláštnosti složení dna?

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lavice – protáhlé pruhy na břehu, jež jsou pravidelně zatápněné	ostrov uprostřed koryta toku	mělčina, tedy mělký úsek koryta toku, po němž lze přejít	tůň, zahloubený úsek koryta, v němž voda proudí pomaleji	peřej, vířivý úsek toku typický pro hory	skalní stupeň, přes který přepadává voda	žádné zvláštnosti dna nelze pozorovat	

Jak je možné označit charakter proudění?

☐	☐	☐	☐	☐
vodopád, případně kaskáda	peřejnatý úsek – mělký tok s vířením a neklidnou hladinou	slapový proud – rychle tekoucí voda s víry, ale nepřerušenou hladinou	klouzavý proud – mírně proudící voda s klidnou hladinou	tůně – zřetelně hlubší části koryta s pomalým tokem

Je koryto plně průchodné, nebo se na něm nachází jez nebo nějaká překážka (např. hráz)?

plně průchodné	☐	x	překážka ovlivňující průchodnost	☐
----------------	--------------------------	---	----------------------------------	--------------------------

Jak je utvářen břeh?

břeh bez známek úprav	☐	x	břeh upravený	☐
-----------------------	--------------------------	---	---------------	--------------------------

Je břeh pevný, stabilní, nebo v něm najdeme například svislé stěny v zemině? (Podobné břehové nátrže lze pozorovat v březích meandrů a mají důležitou ekologickou funkci.)

břeh je stabilní	☐	x
břeh není stabilní (rozeptejte)	☐	

Pokud je břeh upravený, popište jej. Setkat se můžete s umělým zatravněním a výsadbou, s navezeným štěrkem nebo kameny, s kamennou dlažbou, betonem atd.

TIP!
Nevíte-li, jak na některé otázky odpovědět, poraďte se s ostatními! Anebo odpověď vynechte.

Co se nachází v okolí toku?

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
přírodní skalní povrch	les	louka	pastvina	plocha ponechaná přírodnímu vývoji	další vodní plochy nebo mokřady	pole	roztřoušená zástavba	souvislá zástavba	

Můžeme okolo toku vidět nějaké stavby v krajině, jež procházejí říční nivou?

(Typicky může jít o povodňové hráze nebo třeba o násypy dálnice.)

ano	ne
-----	----

